

25.4.2018

POL-2018-10131

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausuntopyyntö rangaistusten oikeasuhtaisuutta käsittelevästä arviomuistiosta, 13.3.2018, OM 1/41/2018

Keskusrikospoliisin lausunto

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa rangaistusten oikeasuhtaisuutta käsittelevästä arviomuistiosta.

Keskusrikospoliisi pitää hyvänä, että ainakin tiettyjen rikoslajien tai rikosnimikkeiden rangaistustasoja tarkastellaan. Yleisesti voidaan todeta, että rikoksista annettujen rangaistusten tulisi olla oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Toisaalta rangaistusten tulisi myös vastata yleistä oikeustajua. Keskusrikospoliisin havaintojen mukaan nykyisin erityisesti seksuaalirikoksista annetut rangaistukset eivät ole kaikilta osin vastanneet näihin vaatimuksiin.

Keskusrikospoliisi toteaa, että useissa tapauksissa ongelmana ei ole niinkään rangaistusasteikon riittämättömyys, vaan sen soveltaminen. Rangaistusta mitattaessa rangaistus painottuu Suomessa varsin usein asteikon alapäähän pois lukien huumausainerikokset. Näin ollen tuomioiden vaikuttavuutta voitaisiin Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan lisätä pelkäämään ohjaamalla rangaistuskäytäntöä nykyistä ankarampaa suuntaan.

Arviomuistiossa on raiskausrikosten kohdalla ehdotettu toissijaisena toimenpiteenä eräiden lapseen kohdistuneiden seksuaalirikosten rangaistusasteikkojen korottamista. Keskusrikospoliisi pitää ehdotusta hyvänä. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan se antaisi osaltaan signaalien tekojen moitittavuudesta ja mahdollistaisi sekä ohjaisi tuomioistuimia riittävän tuntuvien rangaistusten antamiseen.

Seksuaalirikoksiin liittyen Keskusrikospoliisi nostaa esiin erään epäkohdan. Nykyisin lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa lapsen antamalle suositumukselle on joissain tapauksissa annettu merkitystä tekoa tai rangaistusta lieventävänä seikkana. Tämän myötä on mahdollista, että varsin pienienkin lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta on tuomio annettu "vain" seksuaalisesta hyväksikäytöstä, vaikka oikeampi rikosnimike näissä tapauksissa olisi raiskaus tai törkeä raiskaus. Keskusrikospoliisi esittää, että tähän epäkohtaan kiinnitetään huomiota asian jatkovalmistelussa.

Arviomuistiossa on ehdotettu, että esimerkiksi raiskausrikosten esitutkintaa olisi tehostettava. Ehdotus on hyvä, ja erityisen positiivisena voidaan pitää

sitä, että on tunnistettu tehostamisen vaativan myös taloudellista panostamista.

Keskusrikospoliisi suhtautuu varauksella arviomuistiossa esitettyyn väitteeseen, ettei seksuaalirikoksiin voida vaikuttaa rangaistustasolla. Keskusrikospoliisi katsoo, että mikäli seksuaalirikosten rangaistustasoa korotettaisiin riittävästi, sillä olisi varmasti osaltaan ennalta ehkäisevä vaikutus. Jos sen sijaan seurauksena on ehdollinen vankeus, kuten nykyisin yli puolessa raiskaustapauksista ja lähes puolessa lapsiin kohdistuvista törkeissä hyväksikäyttötapauksista, ei rangaistus ole tarpeeksi uskottava eikä sillä ole ennalta estävää vaikutusta. Keskusrikospoliisi toteaa, että erityisesti seksuaalirikosten kohdalla ehdollisen rangaistuksen käyttöalaa tuli merkittävästi rajoittaa.

Talousrikoksiin esitettyjä toimenpiteitä Keskusrikospoliisi pitää hyvinä. Arviomuistiossa mainittujen lisäksi Keskusrikospoliisi esittää lainsäädäntöön lisättäväksi kvalifointiperusteeksi toimimisen järjestäytyneen rikollisryhmän osana. Perusteena ehdotukselle on se, että nykyisin järjestäytynyt rikollisuus on laajasti mukana talousrikollisuudessa.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan myös talousrikosten osalta ongelmana tällä hetkellä ei ole niinkään rangaistusasteikko, vaan se, että törkeissäkin rikoksissa sovelletaan asteikon alapäätä. Kuten muistiossa on todettu, kyse voi olla myös siitä, että talousrikoksissa rikosprosessi on usein pitkäkestoinen, mikä osaltaan vaikuttaa rangaistusta mitattaessa. Myös talousrikosten osalta rangaistuskäytäntöä tulisi ohjata nykyistä ankarampaan suuntaan joko rangaistusasteikkoja nostamalla tai käyttämällä nykyisiä rangaistusasteikkoja nykyistä laajemmin.

Arviomuistiossa on väkivaltarikosten osalta ehdotettu toimenpiteiksi mm. yhdistelmärankaistusta koskevan lainsäädännön täytäntöön paneminen, ehdonalaisen vapauden valvonnan tiukentaminen sekä ehdollisen vankeuden tehostaminen valvonnalla ja yhdyskuntapalvelulla. Keskusrikospoliisi pitää toimenpide-ehdotuksia hyvinä. Keskusrikospoliisin havaintojen mukaan erityisesti ehdollisen vankeuden käyttäminen vakavien väkivaltarikosten seuraamuksena ei nykyisin vastaa yleistä oikeustajua, eikä ole rikosseuraamusjärjestelmän kannalta uskottava.

Keskusrikospoliisi toteaa, että edellä talousrikosten kohdalla kerrottu kvalifointiperusteiden tarve rangaistuksia mitattaessa koskee myös väkivaltarikoksia, joita tehdään nimenomaan osana rikollisryhmän toimintaa. Iso osa järjestäytyneen rikollisryhmän muodostamasta vaarallisuudesta perustuu väkivaltaan ja sillä uhkailuun. Väkivallan uhalla ylläpidetään vaikenemisen kulttuuria, joka on jengien toimintaedellytys ja vaikeuttaa merkittävästi rikosten selvittämistä.

Keskusrikospoliisi haluaa lopuksi nostaa esiin vakavimman rikollisuuden torjuntaan liittyvän kehittämiskohteen. Nykyisin rangaistustaso järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta on toiminnan vahingollisuuteen nähden liian matala. Kyseessä on yleisvaarallinen toiminta, jolla rakennetaan ja ylläpidetään ryhmärakenteita, joita puolestaan hyödynnetään pitkäaikaisesti laajamittaisen rikollisen toiminnan organisoinnissa esimer-

kiksi huumausaine-, talous- ja väkivaltarikoksissa. Keskusrikospoliisi esittää, että asia huomioidaan jatkovalmistelussa.

Keskusrikospoliisin apulaispäällikkö

Björn Weckström

Poliisilakimies

Tommi Reen

Tiedoksi

Keskusrikospoliisin päällikkö Robin Lardot